

in veseljem nad zmago, srečen od tuje nesreče», in Andrej Bolkonski, ki spozna v smrtni viziji, kako je vse razumljivo v življenju in smrti ničevu v primeri z veličino nerazumljivega. Bog je ljubezen, to je pravi zakon življenja, in pojm bogate lepote življenja se že tu spreminja v moralno lepoto, ki je dobrota.

Dr. J. Šilc

Radoje Mirković: Jutro na pjesnikovom grobu. (Pesmi.) Sa predgovorom Đ. Radovića. Nikšić 1932. Str. 55. (Cir.)

R. Mirković, ki je umrl lani v 35. letu, je bil eden izmed najboljših črnogorskih pesnikov prve povojne generacije. Izdal je v življenju samo zbirko »Kroz samoću« (Plevlje, 1929), ki ga pa kaže še vsega v početku, naslonjenega na slavno tradicijo guslarskih pesmi in je zbirka samo prehodnega značaja. »Jutro na pjesnikovom grobu« je iz zupušćine izdala njegova vdova z uvodno besedo prof. Đ. Radovića, urednika nikšićkega »Razvršja«, ki pa zelo skromno pietetno ocenjuje njegov pomen.

Meni se nasprotno zdi Mirković kot pesnik zanimiv pojav. Šel je namreč v svoji črnogorski uradniški samoti isto pot kot toliko evropskih povojnih pesnikov: iz subjektivnega opajanja individualnih strasti v njih negacijo, v priznanje pomembnosti stvari izven človeka, iz romantičnega naturalista v realista mrtvega predmeta. Njegova pesniška pot me še najbolj spominja češkega Františka šramka, tega resigniranega oboževalca telesa in njega čutenj. Tudi M. erotika je metafizično-naturalistična, antična: žena in strast na ozadju črnogorskega krša, je senzitivna in fiziološka pa vendar nikdar banalna, kajti vsa ta strastvenost je pri njem vrednota, edina vredna življenja. Naturalistična romantika! Te vrste pesmi, ki so deloma v zbirki umetniško najslabše, ker vsebujejo še vse preveč epično-priložnostnega motiva, pa včasih izzvene v lepo trubadurstvo. Kadar pa ta erotika zagori s pokrajino v eni sami razžarjeni strasti, ko človek postane sam prvotna priroda in priroda živi del človeka, tedaj da M. pesmi, ki so v resnici močne. Vsa pokrajina diha tedaj telesno erotiko prav tako kot švabinskega gravure. In ko je M. tako doživljal prirodo kot del sebe, jo je hotel dojeti tudi kot stvar zase. In pesniška pot do stvarnosti predmeta vodi preko intimne idiličnosti s preprosto živ-

ljenjsko lepoto domačega sela M. je tako dal nekaj posrečenih realističnih slik, ki so med njegovimi najlepšimi in deloma dobivajo že socialno barvo. Tako je M. pesnik črnogorskega domačnostnega realizma (spominja na Kosovelov »Kras«), ki ga v socialno smer razvija mlajša generacija (J. Đonović); ena poslednjih pesmi, »Jabuka«, je pa že popolnoma v stilu objektivnega poetičnega realizma. Bolj značilne za M. človeka kot umetnika pa so poslednje štiri pesmi, ki izražajo — bolj pripovedno kot z umetniško silo — velik notranji obup ob zavesti, da je na svetu samo trenoten gost, ki »sa pesmom slavi svoje nestajanje« in da je »stalnji grane list nego naši putevi«. To je deziluzija romantika ob propadu naturalističnih fizioloških vrednot, utrujenost živcev, smrt človeško subjektivnega. Ostane samo še vera v stvar. Pa tudi ta človeka ne odreši, kajti v duši ostane »veliki bol« in v predsmrtnem vprašanju »Zašto smo živeli na tom svetu?« se M. iztrga v krik po »spašenja — Bogu! Gde je?« Človek propada, le stvar bo živela dalje, »bez nas, bez nas«. Tine Debeljak

Milivoje Ristić: Svitci. (Pesmi.) Beograd, 1932. Str. 54. (Cir.)

Docela drugačnega značaja kot Mirkovićeve poezija je poezija Milivoja Ristića. Če je bilo pri M. vse strast in kri, realnost in plastika, je Ristić ves v sencah in dežju, v snegovih in vetrovih, v melodiji. Dekliška pesem. Pa ni Ristić morda kak metafizik, ki bi ves ta neplastični besedni izraz porabljal za simbolizacije notranje nedojemljivih realnosti, ampak njegovi snegovi in sence so samo snegovi in sence in on se je impresionistično zaljubil vanje. To je epigonstvo, polno sentimentalnosti, bledokrvnost. Njegovim verzom ni kaj oporekati: so polni melodije, polni rim in poetičnih figur, toda enega ni v njih: srčnega ognja, ne drži se jih človeška bol, so artistično čuvstvovanje v lepih besedah. Spominja me na prve impresionistične početke Vodnikove v »Zori«, najbolj pa še Sardenka. Njegova erotika ni eterična iz religiozno metafizičnih osnov, je dijaško sentimentalna, ko se bolj zaljubi v senčen obris glave na šipi kot v dekleta, ki »ga najviše ljubi, ko najdlje od njega beži.« Govori o frančiškanski ljubezni do dreves in ptic, pa je vse to tako malo doživljeno, ko ne ljubi niti sočloveka (Rodedan). Ristiću je